

Radi potpunosti napominjem da sam već upozorio na taj nedostatak u knjizi »Književni jezik u teoriji i praksi«, Zagreb, 1965, str. 422. i 423. Naveo sam ondje ove nejasne primjere teksta: I JAVNO NADMETANJE, V JAVNO NADMETANJE, VI JAVNO NADMETANJE. Ni u tim se primjerima ne zna je li to »i javno nadmetanje« ili »prvo javno nadmetanje«, je li ono »vi javno nadmetanje« ili »šesto javno nadmetanje«. Tačka iza rimskog rednog broja u latinici svakako ima funkcionalno značenje, pa je potrebno da je i Pravopis propiše.

U spomenutom svojem članku predložio sam u vezi s tim pitanjem da se pojednostavni spomenuto pravilo o tački iza rednih brojeva. Do sada postoje četiri pravila, a uvođenjem tačke iza rimskog rednog broja bila bi samo dva pravila. Dovoljno bi bilo reći da se tačka stavlja i iza arapskih i iza rimskih rednih brojeva, a da se ipak izostavlja onda kad se iza njih pojavljuje za. rez. Na primjer: U I. nadmetanju postigao je uspjeh. Ali: U I, II, III. i IV. nadmetanju nisu postignuti željeni rezultati.

Pravopisno pravilo ne smije dopuštati nejasnoće u značenju teksta. Stoga ćemo i predložiti promjenu dosadašnjeg pravila.

Lj. Jonke

HRVATSKI OBLIK NEKIH OSOBNIH IMENA STRANOG PORIJEKLA U NULTOJ AFEKTIVNOSTI

Prof. H. Jurišić iz Sinja pita kako treba govoriti i pisati neka imena stranog porijekla: da li *Alojzij* ili *Alojzije*, *Ambrozij* ili *Ambrozije*, *Atanasij* ili *Atanasije*, *Aurelij* ili *Aurelije*, *Benedikt*, ili *Benedikto*, *Leonard* ili *Leonardo*, *Albert* ili *Alberto*, *Firmo* ili *Firm*, *Lino* ili *Lin*, *Lujo* ili *Luj*. Treba li pisati citirana imena sa *-ij* ili *-ije*, sa svršetkom na *-o* ili suglasnik? Nekada je u pisanju ovih imena vladala velika sloboda. Tako se ime svetoga *Alojzija* pisalo u književnosti *Alojz*, *Aloviz*, *Aluviz*, *Alviz*, *Alviž* (Krk). Ime svetoga *Ambrozija* pišu *Ambrodo*, *Ambros*, *Ambrosija*, *Ambrosije*, *Ambro-*

sio, *Ambroz*. *Ambrozij*, *Ambrozije*, *Ambrozio*, *Ambrozo* (v. Akademijin rječnik I, 76. 80). Danas ova imena, uz oblike kada se radi bilo o kojoj afektivnosti, hipokoristicima, pejorativima i sl., u kojima ova imena mogu poprimiti razne oblike s kraćenjima i hipokorističkim akcentima, – u nultoj afektivnosti, u krsnom listu, u rodnom listu, u dokumentima, u službenom usmenom obraćaju imaju uglavnom ustaljen oblik. Tako se govori samo (*sveti*) *Alojzije*, (*sveti*) *Ambrozije*, (*sveti*) *Bonifacije*, *sveti Alberto*, *sveti Bernardo*, *sveti Benedikt(o)*, *sveti Firmo*, *sveti Leonardo*, *sveti Lino*, *sveti Lujo*. Moglo bi se dopustiti i dvostrukost *Bonifacij* i *Bonifacije*, ali se danas uglavnom ustalilo *Bonifacije*. Tako je propisao i *Pravopis* iz 1960. koji kaže na str. 141. da grčka imena na *-ios* i latinska na *-ius* pretvaraju za. vršetak u *-je* (*Vergilius* – *Vergilije*, *Iulius* – *Julije*, *Polybios* – *Polibije*). Spomenuti *Pravopis* za imena na *-us*, ako imaju suglasnički skup nezgodan za izgovor, dopušta završno *-o* (*Patroklo*, *Kadmo*, *Seksto*, *Sofoklo*, *Kserkso*). Završno *-o* imaju i neka imena koja nemaju nezgodan suglasnički skup: *Glauko*, *Tito*, *Kvinto* (uz *Glauk*, *Tit*, *Kvint*). Dakle, prema *Pravopisu* treba pisati: *Bonifacije*, *Benedikt(o)*, *Leonardo*, *Alberto*, *Firmo*, a dvostrukost je dopuštena za *Bruno* – *Brun*, *Lino* – *Lin*, *Lujo* – *Luj*. Mislim ipak da bi trebalo i tu ostati kod *Bruno* i *Lino*, pa i *Lujo*. Kako završni samoglasnici u ovim imenima pojačavaju samoglasničku sekvenciju u ritmu rečenice, dobro je zbog »ljepote jezika« zadržati samoglasnički završetak. Jedino mi se čini da je dosta uobičajeno pisati i (*sveti*) *Benedikt*, *Bernard*, *Albert* (*sveti Albert Veliki*). Dakako, potrebno je kazati da u osobnim imenima danas vlada dosta velika šarolikost te u dokumente i službene spise ulaze često i hipokorističke forme, pa i kod pisanja spomenutih imena treba dopustiti dvostrukosti, koje mogu biti izazvane raznim uvjetima, željama, običajima, kulturnoj sredini i slično. Tako još dodajem da se ime svetoga *Antuna* ustalilo samo u tom obliku premda je i on nastao prema latinskom obliku na *-ius Antonius*.

Valentin Putanec

SPASITI ILI SPASTI

Što u rječnicima *v. (vidi)* zapravo znači? U napomenama Pravopisnog rječnika Pravopisa hrvatskosrpskoga književnog jezika (Matica hrvatska, 1960) piše: »Skracenića *v.* znači *vidi*; njome se upućuje na oblik riječi koja se preporučuje«. A u Predgovoru Rječnika hrvatskosrpskoga književnog jezika (Matica hrvatska, 1967), na strani 12. stoji: »Skracenića *v. (vidi)* upotrebljavana je onda kad je riječ upućivana na drugu, pravilniju i bolju, ili kad je strana riječ upućivana na našu«. (Istakao T. T.)

U vezi s ovim pitanjem razmotrimo riječi *spāsiti* i *spāsti* (*spāsti*). U Pravopisnom rječniku na str. 737, uz *spāsiti*, *spasim*, prid trp. *spašen* u zagradi stoji *v. spasti*.

Budući da *v. (vidi)* znači *preporučuje se druga riječ*, ili – *druga je riječ pravilnija i bolja*, onda u vezi sa *spāsiti* i *spasti*, imamo »zvanično« potiskivanje dobre i pravilne riječi *spāsiti*, koja je u zapadnim i jugozapadnim krajevima hrvatsko-srpskoga jezičnog područja mnogo i mnogo običnija negoli *spasti*.

O ovome je pisao Milija Stanić u Politici 6. II 1969. godine, u rubrici Razgovor o jeziku. Ulomak teksta ovako glasi: »U istočnim krajevima naše zemlje u upotrebi je reč *spasti* i njeni oblici: *spasem*, *spaseš*, *spasoh*, *spasao*, *spasen* i dr., a u zapadnim i jugozapadnim krajevima: *spāsiti*, *spasim*, *spasiš*, *spasih*, *spasio*, *spašen* itd. U našem novom pravopisu ovi drugi oblici (*spāsiti*, *spasim* itd.) nisu oglašeni za nekunjiževne, nepravilne, ali su upućeni na oblike *spasti*, *spasem*, *spasao*, *spasen* i sl., što znači da po književnoj vrednosti nisu ravni oblicima *spasti*, *spasem* itd.«.

Prvom se dijelu citata nema što prigovoriti. Tačno je »U istočnim krajevima naše zemlje u upotrebi je reč *spasti* ...«, a u zapadnim i jugozapadnim krajevima: *spāsiti*, *spasim* ...«, ali drugi dio »... što znači da po književnoj vrednosti nisu ravni oblicima *spasti*, *spasem* itd.« nema, niti može imati, normativnu vrijednost.

Ostavimo na stranu interpretaciju M. Stanića, a pogledajmo u stručnu literaturu što je dosad, ponegdje, pisano o *spāsiti*, *spasim*, *spašen* i slično.

Istaknuti lingvist, mnogo cijenjen i na zapadnoj i na istočnoj strani, T. Maretić u Jezičnom savjetniku (1924, str. 139) piše: »Spāsiti (*spās*im), erlösen, riječ, koju govori i govorio je narod naš zapadne crkve, a narod istočne crkve govori: *spasti* (*spas*en); oblik *spāsiti* (*spas*im) imaju Mik., DB., Volt. i St. Dobro je jedno i drugo kao križ pred krst, Ivan pored Jovan i dr.«.

U Rječniku Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (svezak 66, str. 957) uz mnoštvo potvrda za *spāsiti*, *spasim* imaju dvije i za *spašen*: »*c. pasiv*. Oli to može učiniti i čovik *spašen* oli anđeo iz raja? Kadčić 111. Sad se gazda ... obrađuje, jer *vidi*, da je *spašen*. (Nar. prip. iz osječke okoline) Zbor. za nar. živ. 16, 133.«

U ovom Rječniku na istom mjestu spominje se da su najstarije potvrde za glagol *spāsiti* iz XVI stoljeća.

U Gramatici hrvatskosrpskoga jezika Brabeca-Hraste-Živkovića (1961, str. 129) stoji: »Ovamo spada i glagol *spasti*-*spasem*, ali je u zapadnim krajevima običniji glagol *spāsiti*-*spasim* po IV vrsti.«

D. Boranić u Pravopisu (1951, str. 186) nije istaknuo razliku »po književnoj vrednosti« između *spāsiti* i *spasti*, stoji: »*spāsiti* i *spasti*: *spasem*, *spašen* od *spāsiti*.«

Kada usporedimo interpretaciju M. Stanića s jedne strane i navedenu stručnu literaturu s druge, proistječe, bez sumnje, slijedeće:

1) Dobro je jedno i drugo, i *spāsiti* i *spasti*; po književnoj vrijednosti ove su riječi međusobno ravnopravne.

2) Umjesto *v. (vidi)*, u vezi s ovakvim primjerima kao *spāsiti* i *spasti*, dobro bi bilo da se nalazi *usporedi* ili *usp.*, što bi značilo da su takve riječi po književnoj vrijednosti ravnopravne.

Tomislav Trezner